

ARADUL

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: ARAD, Str. Eminescu No. 18. Telefon: 266.

Organ al Asociației »Infrățirea«
Apare de două ori pe săptămână.

Un român nu știe limba română
atâta timp cât n'a cetit aproape
toată literatura română.

ABONAMENTE:

Pentru particulari:	Pentru autorități și instituții:
200 Lei 1 An	500 Lei 1 An
100 6 Luni	250 6 Luni
50 3 Luni	130 3 Luni

În străinătate dublu.

In jurul congresului dela Alba-Iulia.

Revendicările clerului ortodocs din Transilvania.
Declarațiile pâr. Dr. Gh. Ciuhandu, președintele Asociației Andrei
Șaguna a clerului ortodocs din Ardeal și Banat.

În zilele de 24 și 25 Noembrie a. c. va avea loc la Alba-Iulia, congresul preoției ortodocse din întreaga Transilvanie și Banat. La acest congres a fost invitat și dl. prim-ministru prof. N. Iorga, care va fi sărbătorit cu această ocazie. Va lua parte de asemenea și mitropolitul Ardealului. Am rugat pe pâr. Gh. Ciuhandu ca să ne dea unele lămuriri în legătură cu problemele ce se vor discuta în adunarea ortodoxă dela Alba-Iulia. Sfinția Sa ne-a acordat lămuririle pe cari le publicăm cu toată plăcerea în coloanele »Aradului«.

Data congresului.

La întrebarea noastră de ce s'a amânat ținerea acestui congres, pâr. Ciuhandu ne-a declarat:

— Congresul preoților din Mitropolia Ardealului a întârziat puțin, din cauză că trebuia să fie adus în oarecare apropiere în timp de deschiderea corpurilor legiuitoare și de pregătirile ce se fac în vederea bugetului Culelor pentru anul viitor. El se va ține în zilele de 24 - 25 Noembrie, la Alba-Iulia.

Nedreptățirea clerului ortodocs.

Date comparative.

La obiecțiunea noastră că țara trece prin mari greutăți financiare și economice, care necesită cât mai dureroase economii pentru echilibrarea bugetului, părintele Gh. Ciuhandu ne replică:

De sigur! Dar înainte de a se face tăieri din lefuri și reduceri de bugete, ar trebui, ca un categoric imperativ, să se fi făcut mai întâi dreptate tuturor, deci și cultului ortodocs. Așa se pronunțase și Sfântul Sinod, prin I. P. S. Patriarh, când a fost vorba de »curba« de sacrificii. Nici noi nu leșim din acest desiderat ce puterea l-am accentuat. Dar adaug: Ce dreptate este aceea de ex-când, după bugetul din anul curent pentru culte, Românii ortodocși, cu biserica lor, les strivii cu desăvârșire?

Cine citește noua broșură a părintelui Nichifor se cruțește de ce am ajuns. În bugetul pentru 1931, care trebuia să însemne un sacrificiu repartizat drept pe toate cultele, se prevede pentru minoritari un plus de 2.118.225 lei, față de anul trecut.

Canonicii cebibitari catolici au lunar cu 2970 lei mai mult decât un consilier bisericesc dela București, om cu familie. Un canonic, unit are mai mult cu 4590 lei la lună, decât consilierul ortodocs dela București; iar față de consilierii ortodocși din Ardeal, are mai mult cu 6670 lei, la lună.

Cota pentru preoții ortodocși, din subvenția pentru acest scop, este cea mai scăzută, tocmai la preotul ortodocs, care are dela Stat anual 36.147 lei. Tot atunci, lată cum defilează minoritarii cu lefii lor dela Stat: *Luteranul îl întrece pe preotul ortodocs cu 17.555 lei, beneficiind de 53.702 lei; greco-catolicul are 56.123 lei; reformatul 157.207 lei; catolicul 59.492 lei și unitarul (din Ardeal), 61.491 lei.*

Cu alte cuvinte, *preotul ortodocs primește mai puțin decât preotul maghiar și cu 19.949 lei mai puțin de cât cel unit.*

Doleanțele noastre, care ar putea defila în coloane complete dinaintea cetitorilor, sunt foarte multe și dureroase. Noi ne-am ocupat de ele și anul

Comemorări ortodocse

Problemele noastre sunt profesionale, cum s'ar zice. Asociația »A. Șaguna«, care lucra pentru cultivarea profesională a membrilor ei, își va ține însă doleanțele cu privire la tratamentul mașter și neglist pe care e împărțită preoția ortodoxă ardeleană, prin toate bugetele de până aici ale Statului și, mai ales, prin bugetul »Aradului«.

Mai deaproape privindu-le, problemele congresului sunt acestea:

Se implinesc 1500 de ani de la stăntul Sobor ecumenic dela Efes (434). Noi vom comemora evenimentul sinodal, și obligațiile de conștiință ce apar din dogmă atât pentru noi, cât și pentru obștea creștină, de a crede drept și a veji în conformitate.

Dar mai aproape de înțelegerea lumii vor sta celelalte probleme ale congresului: alimentarea conștiinței obștești prin sărbătorirea triumfului ortodocs de acum 170 de ani, legat de numele călugărului Sofronie dela Cioara, lângă Alba-Iulia. Noi vom reînvia amintirea și, de o fi zi frumoasă, întreg congresul se va deplasa la mănăstirea călugărului, în ziua a doua a adunării.

Nu mai puțin vom face cele de cuviință în legătură cu aniversarea de 60 ani a celui mai mare cărturar și istoric al nostru. Și pe cât știm, dl N. Iorga încă va veni la congres.

Încolo, ne vom vedea de cultivarea profesională și de necazuri și ele profesionale.

Doleanțele clerului ortodocs.

Părintele Gh. Ciuhandu age la situația Bisericii ortodocse față de bugetul statului în legătură cu această chestiune Sfinția sa declară: — Ne vom ocupa și de astă dată de marea nedreptate, cu care dăm față, din an în an, întocmirea bugetului Statului pentru întreținerea Cultelor. Statul suferă de o mări-mozitate absolut nejustificată față de cultele minoritare și nu ține nici măcar măsura de cel mai elementare dreptăți și vorba de aprecierea valorii materiale ale Cultelor ortodocse. Aceace se exprimă anul de zile, în graul cifrelor în folosul cultelor din România e o crimă împotriva dreptății și împotriva contribuabililor ortodocși. Nedreptatea aceasta o privește pe Biserica ortodoxă și, mai ales, pe cea din Ardeal, care e conștientă a se mulțumi cu sub-

venții și lefi mult mai mici decât cele acordate cultelor minoritare. Astfel în Ardeal, suferim de două ori: odată, ca biserică, adică instituție lipsită de resursele necesare; și ca slujitorii bisericești.

Avem atâția preoți, care nu au pâinea cea de toate zilele, pentru că subvențiile statului le sunt minimale față de ale eterodocșilor; și nici acelea nu li-se plătea regulat.

După pacostea »curelor« și a salariilor neplătite de jumătate de an uneori, avem atâția preoți, care au fost siliți să-și țină acasă copiii de școală, neavând cu ce-i întreține la școli. Mai mult chiar: Pe ici colo, unde am avea de așteptat ca de ex. în Borșa din Maramureș, unde avem o parohie nouă și neajutorată de stat, preotul trăiește cu turtă de ovăși! — Mai vreți și alte dovezi?

Conferința ministrilor de agricultură la Sofia.

În momentul în care la noi în țară se pune la ordinea zilei — ca o imperioasă necesitate, chestiunea conversiunii datoritiilor agricole, se anunță pentru 7 Decembrie a. c. o conferință a miniștrilor de agricultură din următoarele state: Turcia, România, Grecia, Jugoslavia, Ungaria și Polonia. Această conferință va avea loc la Sofia.

Între cele mai însemnate puncte ce se va discuta la conferința miniștrilor de agricultură va fi chestiunea tarifelor preferențiale, tarife care vor fi estinse nu numai asupra cerealelor ci a tuturor produselor agricole.

Astfel statele care au o producție mare de totun cum sunt Bulgaria, Turcia și Grecia, vor discuta și chestiunile în legătură cu desfacerea lui.

Conferința care va avea loc la Sofia are o deosebită semnificație în aceste vremuri de

adâncă criză economică care bântue în special țările cu structură agricolă. Involuntar, peste deosebiri și chestiunile politice, țările agricole trebuie să se solidarizeze printr'un regim de protejire vamală a agriculturii lor.

Este o solidarizare a statelor agrare pe care o impune mai mult decât toate discursurile cu pronunțat caracter acutimental dela Geneva, imperioasele realități ale situației economice actuale.

Dacă se va ajunge la o înțelegere între aceste state participante la conferința dela Sofia, în privința modului de export al grâului și de apărare contra concurenței internațional, statul nostru nu poate decât să profite și să-și valorifice o bogăție a solului său fecund, astăzi suficient de deprețiată.

Conversiunea datoritiilor agricole

S'a abuzat atât de modul cum a fost lansată, comentată și înțeleasă ideea imperioasă a conversiunii datoritiilor agricole. Nici cei ce mai puteau plăti, nu-și mai achitau datoritiile, ba nici chiar dobinzile, așteptând absurdul: anularea lor.

Azi se știe, că orice s'ar întâmpla, fie, că agricultorul poate beneficia de avantajul conversiunii, cu ajutorul Băncii de Agricultură, — fie că volvește să facă o tranșă de reducere a datoriei insuportabile, — *trebuie să se înțeleagă cu creditorul!*

Și mai știe, că numai acei agricultori pot spera o conversiune a datoritiilor, cari le-au făcut pentru scopuri productive, nu pentru acoperirea cheltuielilor de consum. Celce va fi volt să-și cumpere pământ sau să-și îmbunătățească utilajul agricol. — atunci când a făcut datoria, pe care azi nu o mai poate plăti, — numai acela poate cere conversiunea; iar Banca de Agricultură, care va lua finanță la 1 Ianuarie 1932 numai acele datorii agricole le primește în conversiune, pe cari le suportă proprietatea agricolă, încărcată cu ele.

Se mai știe că hârtiile de valoare, cu cari achită băncile ori particularii creditorii, Banca Agriculturii, datoritiile agricole asanate, — sunt hârtii sigure, producătoare de dobinzi (8½%), cari azi nu se pot obține nici după depuneri nici după alte hârtii de valoare. Cu un cuvânt prezentarea pe plată, a acestor hârtii de valoare, într'un timp când lumea e intimidată, încât nu știe, ce să facă cu banii în număr, pe care-i are, — este o dublă binefacere, căci ele constituie un plasament sigur și foarte rentabil. Suntem si-

M. S. Regele s'a însănătoșit

BULETIN MEDICAL

Fenomenele catharale se ris-pesc treptat. Temperatura dimineața: 36,5; pulsul: 72. Temperatura seara: 36,7; pulsul: 70. Starea generală bună.

Pentru preîntâmpinarea complicațiilor. M. S. Regele va rămâne câteva zile în casă.

Nu se vor mai publica buletine zilnice.

Castelul Folsor, 13 Noembrie 1931, ora 20.

(ss) Medic lt.-col. Marinescu P. Dr. I. Mamulea Dr. Paul Gotcu

Conflictul chino-japonez.

pe zi ce trece ia forme tot mai grave. Mancuria s'a proclamat stat independent, sprijinită de către Japonezi. În același timp au loc mari mișcări de trupe japoneze. Rusia sovietică susține pe sub ascuns acțiunea bandelor de bolșevici chinezi.

In jurul congresului dela Alba-Iulia

(Continuare din pag. 1)

trecut, când Asociația noastră a trimis, în toamna trecută, sub conducerea mea, o delegație până la Palat și la stăpânitorii politici și bisericești, cerșind dreptate și numai dreptate.

Deastădată le-a înmănușat

aceste ponoase „părintele Nichifor”, într-o broșură, care expune toate răstăcirile morale și nedreptățile făcute în bugetul acestui an. O vom duce la Congres și o vom oferi publicității noastre, să vadă halul în care suntem împinși.

Cauze și remedii.

Pricina este — rog notați-o bine, — că Statul român nu și-a fixat o politică de culte a sa, ci face politica cultelor eterodoxe, prin menținerea sistemului unguresc, nedrept, de salarizare preoțească, ce ne strivște pe ortodocșii ardeleni; și în loc de a face o politică de culte românească, slujește interesele cultelor minoritare mai ieri prin votarea concordatului cu Roma, prin desființarea Ministerului Cultelor, care ar fi avut chemarea să țină echilibrul politic și financiar între cultele țării și, mai pe sus de toate, să facă acea politică de culte, care convine cu interesele de existență morală și de restaurare socială, politică și economică a elementului românesc, constituitori de stat și, fiindcă nici măcar principiile generale ale unei asemenea politici de stat, românească, nu sunt fixate și și mai puțin e fixat programul de guvernare în acest sens și obligator pentru toate guvernele țării, am ajuns unde suntem și mereu spre prăpastie. De aceea facem politica confesională a cultelor eterodoxe și o afirmăm sub titlul ajutorări de culte. Și mergem drept acolo, unde spunea I. P. St. Patriarh, în ședința dela 29 Noemvrie anul trecut, că: „cetățenii ortodocși devin tributarii cultelor minoritare”. Iată, încotro mergem pe această cale nesocotită?

Remediul? El e scris deja în legea cultelor, la articolul 31, ca punct inițial al politicii de stat în ale cultelor: o examinare a stării materiale a tuturor cultelor și o dreaptă repartizare a subvenției de stat pentru culte, după numărul sufletelor (cari sunt și contribuabili) și cu ținerea în vedere a necesităților reale.

Ar mai fi legislația nouă în materie de salarizare preoților, ca să fie desființat privilegiul cultelor eterodoxe, care beneficiază dela Statul român pe baza legilor ungurești, care lor le-au fost favorabile, iar pentru noi jignitoare, la stabilirea salarizării.

În realitate însă ce vedem? Nimeni din guvernanții dela 1928 încoace, când s'a votat legea cultelor cu articolul său 31, nu și-a bătut capul cu înființarea politicii românești a Statului în materie de culte. Nu, ci guvernarea trecută ne dădu bugetul de sacrificiu și cu nesfârșit de dureroase „curbe”. Pe deasupra se continuă și pe mai de-

parte politica de îndopare financiară a Cultelor minoritare. Și, măcar atâtea am fi realizat prin aceste jertfe oarbe și fără scop: să-i fi abătut pe minoritari din drumul către Liga națiunilor și să fi readus la împăcare Blațul catolic, care așa de puțin bine se simte în această țară românească și ortodoxă, care-i dă bunătați cum nici la sinul mamei sale nu s'a bucurat.

Acesta e rezultatul lipsei unei politici de stat. Cum vedeți, doleanțele noastre nu prea sunt numai ale noastre, ale preoților. Ele nu sunt numai strigățul just după pâinea la care ne avem tot dreptul; ci, mai presus de toate, doleanțele noastre echivalează cu o salvare obștească, în ale căror cadru trebuie să intre Biserica poporului român și Clerul lui, nedreptățit fără vre-o vină.

Alte chestiuni profesionale.

Mai avem chestiuni curente ale Asociației noastre, de a se vedea unde și cum se activează. Și mai ales, să constatăm că avem și lipsuri în această privință. De ex. în eparhia Caransebeșului n'am reușit, de 12 ani de când există Asociația „A. Șaguna”, să o vedem înfăptuindu-se și în acea eparhie.

Dar mai ales să ne ocupăm de găsirea chipului de reiprocă ajutorare materială a preoților între grelele împrejurări de azi.

Și mai ceva: Avem să ne lămurim Asociația „A. Șaguna” în privința felului, în care există de 12 ani și e încadrată printr-o hotărâre de congres în aparatul oficial al Mitropoliei Ardealului, în privința felului, în care să poată face parte și din Asociația generală, mai lină, a Clerului din România întreagă, asociație cu statut aprobat de tribunalul Ilfov. Congresul nostru va avea să se pronunțe însuși și în chestia aceasta.

Nădăjduesc că, după pregătirile făcute deja, se va găsi și formula potrivită a acestui bun și de dorit lucru, de pe urma căruia, clerul român ortodox are să recâștige în prestigiu și în forță.

Acestea sunt declarațiunile pe care ni le-a făcut părintele Dr. Gh. Ciuhandu. Ele arată importanța problemelor bisericești care se vor discuta în congresul dela Alba-Iulia, probleme care interesează deopotrivă pe toți Români.

Ed. I. Găvănescu.

O circulară și o atitudine frumoasă.

În zilele trecute, Inspectoratul Regional Adm. Timișoara, a trimis tuturor prefecturilor și primăriilor pendente de el, că, pentru economiile bugetare absolut necesare în anul 1932, consiliile și comisiile interimare să țină numai câte o ședință la săptămână — se știe că membrii acelor consilii și comisii iau

jeloane de prezență pentru participarea la ședințe. Ori, Comisia Interimară a orașului Arad, la propunerea Dlui Dr. Silviu Moldovan, a hotărât în unanimitate, ca să țină pe săptămână atâtea ședințe, câte reclamă bunul mers al activității municipale, dar jeloane de prezență să nu se plătească de căl pentru o singură ședință.

Despre Biblie și Natură.

Conferința I. P. C. S. Arhim. Polic. P. Morușca

Duminecă 15 I. c. a avut loc în palatul cultural la ora 11 a. m. conferința I. P. C. Arhim. Policarp P. Morușca având ca subiect de tratare „Biblia și Natura”.

I. P. Cuv. S. a început cu o introducere splendidă scoțând la iveală sufletul curat cu care a venit din preajma sf. Mănăstiri de unde a adus un mănunchi din cogetările curate formate între zidurile sf. Mănăstiri, o poveste dulce a unui meșter de vorbă.

Între graul Bibliei și graul naturii e o armonie desăvârșită, pentru ori și ce suflet înflegător. O carte deschisă înaintea tuturor celor ce caută o orientare, un stâlp în viață este Biblia și natura.

Chiar un singur firicel de iarbă verde câte exemple poate da pentru noi acel firicel care face parte din „mătasa verde a livezilor”. El își are graul și întocmirile sale ca și noi oameni și o mașinărie complicată se ascunde în interiorul ei, iar noi o călcăm nepăsători, fără a ne gândi ce sfânt indemn ne poate da un singur firicel pe care, după ce l-am călcat cantă să se ridice iarăși sprâjinindu-se pe alte firicele din jurul său. Pe cât de mic pe atât e de mare arta și mașinăria pe care o ascunde Raportul de legătură între pom și om, dintre viața acestuia și a omului, care au o asemănare simbolică între ele. Ca voința unui om statornic arborele își înfinge rădăcinile în pământ tot mai adânc. Ținuta copacului este o atitudine de rugăciune. Bătut de vânturi și de furtuni se îndolește dar se îndreaptă iarăși cu bărbăție, nu ca unii oameni de azi care sunt loviți de unele neajunsuri nu știu a se feri de ele.

Dacă tălăm copacul îl vedem și vârsta tot așa ca și în flința noastră semnele copilăriei, ale bărbăției și a bătrâneții. Întreaga viață omenească are o strânsă legătură cu lemnul, dela pruncul din leagănul de lemn până la sicriul tot din lemn. Însăși răstignirea Mântuitorului s'a făcut pe lemn.

Graul viței de vie care are o înrudire de suflet prin suc el cu al omului. Acuma toamna ascunsă în pământ ca și slăbiciunile ca să nu degere și

până târziu primăvara când vine căldură destulă. Așa e și cu ființele omenești, copilul până la un an și jumătate fără putere de a se mișca.

Cartea cea mai de valoare e cel mai bun tovarăș care nu minte și nu înșală și întâi de toate este cartea cărților Biblia.

Tot așa de minunat este și graul animalelor și nu avem să luăm ca exemplu decât cartea lui Maeterlinck despre „viața albinelor”, în care descrie atât de amănunțit viața micelor insecte. Fiuturile care lese din larvă trebuie să fie egoismul care trebuie să părasească sufletele noastre.

Paserile cerului cântă cântecul lor de slavă și se avântă pe aripile lor cu voiciume prin văzduh.

Căutați la paserile cerului că nici seamănă, nici seceră aici adună în jîntoite și Tatăl nostru cel ceresc le hrănește pe dănsule (Mat. cap. 6 v. 25-26).

Natura întreagă este o carte mare și minunată, în care găsim un Dumnezeu bun, milostiv, îndelung răbdător, creator și ținător a toate. În natură găsim o ordine și rostul determinat al fiecărei fapturi vestesc slava lui Dumnezeu: „Cerurile spun măria lui Dumnezeu și faptele mâinilor lui vestește țaria.”

Ce simplu ni se expune, pe prima pagină a bibliei facerea lumii, acela cosmogonul biblic înaintea căreia trebuie să ne plecăm căci prin ea Dumnezeu a voit să cunoștem că lumea își are originea în El și a creat-o ca să-și perpetueze slava și dragostea lui nemărginită. Combate acea literatură care s'a pus contra Bibliei și care încearcă să dea o mulțime de argumente.

Știința de multeori părasește granițele adevărului și aceasta face să scadă mult din binefacerile ei. — Adevărul biblic este precis, cu el nu se poate glumi, nu se poate experimenta și nu se negătoarește. Este în plină armonie cu lumea reală și cu natura. Scoate la iveală pe unii bărbați mai de seamă ai științei pe Bacon de Verulam, Kepler, Newton, Kant, Leibnitz, Pasteur și alții. (În numărul trecut al ziarului s'a publicat despre acestia)

Școala practică a regiunilor zărândene.

Cine va completa — prin constituirea grădinilor școlare — opera regretatului I. C. Georgescu? Viitorul strălucit al Munților Apuseni.

Din complexul problemelor varietat dela o regiune la alta, — ocupându-ne de instrucția populară a regiunilor zărândene în care pe lângă păstoritul patriarhal, industria lemnului și minerit, mai intră cași posibilități de trai, condițiuni escelente pentru pomăriș, prea puțin prospere pentru cultura cerealelor; — se constată — dupăcum am arătat cu altă ocaziune — că școala primară prezintă defectuoșități organice intolerabile. Avem doar ziduri — neîncălzite de suflul vieții locale — și, personal didactic — muncind cum poate, fără orientări precise.

Între astfel de condițiuni, natural, că munca învățătorului neputând fi apreciată îndeașuns, — suferă frecvența

școlară. Exemplu, anul șc. 1929/30.

În țin. Hălmagiului, totalul obligațiilor de 2642 raportat la numărul inv. de 43, ne dă: câte 61 elevi de 1 inv. Au cercetat școala numai 1181 ceace ne dă: câte 28 elevi de 1 inv. Au urmat lecțiile și au fost promovați numai 896, revia deci: câte 21 elevi de 1 inv. Dar, și promovările se refer aproape exclusiv la clasele inferioare, așa că e de tot disparent numărul copiilor cari ajung să se împărtaşească de beneficiile integrale ale școlaei.

Școala va putea fi înțeleasă de săteni, numai, după ce ea mai întâi își va fi dat silința să înțeleagă nevoile satelor.

Cunoașterea alfabetului, pentru ca să-l uite mai târziu —

dacă n'a apucat o slojba la stat — nu ușurează întrumica traiul greu al munteșilor, cari trebuie ajutați să poartă mai omenește pe locurile lor.

Să nu uităm, că pomărișul cu solurile nobile de fructe de azi, se datorește propogandei (Art. XII al legii ung. din 1894), căreia învățătorii l-au dat cel mai prețios concurs până la izbucnirea războiului.

Fără grădini școlare în care să se demonstreze în practică noțiuni de silvicultură, pomocultură, grădinărit, stupăricultură, sericicultură, experiențe în fână și pășuni artificiale — nu ne putem închipui școala practică a acestor reguli muntoase.

Regretatul prefect al Aradului, I. C. Georgescu, răpit pe de timpuriu dintre cei vii, putut face să răsară ca o pământ atâtea clădiri școlare care de care mai pompoase cu care a ținut să împănă îndeosebi regiunile muntoase locuite de români vrămași sub stăpânirea străină. Cui va fi urmașul, cari prin acțiunea grădinilor școlare să completeze opera mare înaintaș, binemeritând pentru recunoștința posterității?

Viitorul e al munților

Câmpiile darnice, exclusiv grâne au încetat să mai fie gurele producătoare de aur pentru țară.

Munții noștri abundă în pomi, pomi, cirezi de vite. În cime ascund bogății imense de neruri. La suprafața lor se scoate inepuizabil energia căderilor de apă. Muntele mai păzește conștiința spirituală pentru destinul sufletului, el oferă omului un peisagiu superbe și o climă disiacă.

Munții, bine administrați, mai bogăți decât câmpiile. În orânduire economică, ce se așteaptă viitorul va fi al munților!

T. Măg

Rege acuzat de trădare de patrie.

S'a scris de multe ori în presa străină și în cea românească, despre acuzațiile planează asupra ex-regelui Alfons al Spaniei, că a trădat interesele țării sale, cheta parlamentară instituția Spania, pentru verificarea acestor afirmațiuni, și-a început lucrările, ajungând la concluzia că regele Alfons, și-a trădat țara. În consecință, cere depunerea trădătorului, muncă silnică pe viață și confiscarea bunurilor mobile și imobile.

Pedeapsa cu muncă silnică pe viață, îi va fi aplicată mai în cazul că ar încerca să se reînlocă în țară.

Mișcarea culturală în Grădina

Conferințele ce se țin în care Duminecă au început să fie frecventate de un număr din ce în ce mai numeros.

Duminecă 15 c. în fața numeroase asistențe Dl. Covaciu și-a dezvoltat cursul rîmă despre „Munca sub regele Carol I”. Conferința a îndemnat lumea la muncă, singura soluție ce ne scapă din multiplele noastre cari bantue astăzi.

După conferința a urmat film distractiv.

Domnișoară română cunoscând germana se va la felia 8 ani pentru 2-3 după masă. Sr. Horia 11/22 Waldner.

Congresul Soc. T. R. „St.
George”.

Reuniunea femeilor române din Arad și a Școalei medii de fete. Duminică 22 Noiembrie a. c. va avea loc un parastas în Catedrala orașului, după care se va face un pelerinaj la cimitir. După masă la ora 5 va fi un festival la *Patatul Cultural* în cadrul căruia va conferența dl. prof. Ed. I. Găvănescu despre *Activitatea politică și culturală a lui Ioan Popovici-Desseanu*.

Trebuie să menționăm că dintre Soc. cari au participat la congres Soc. din Micălaca s'a prezentat mai bine și meritul este a părintelui Ardelean care depune o muncă intensă pentru prosperarea societății dealtfel despre aceasta am mai vorbit și într'un număr trecut al ziarului.

Arad, str. S. Brancovici, pal. Földes
Ojină cu un pahar de bere 10 L. Abonament după listă 1300 lei lunar.
Sâmbătă și Duminică deschis până dimineața. În fiecare zi concertează muzica țigănească de primul ordin.
Rog sprijinul onorabilului public: PROPRIETARUL

Rog sprijinul onoratului public: PROPRIETARUL

SIB. KELLY, magazin special de accesorii, Str. Alexandri No. 1.
Pentru fiecare cauciuc, garanția de **FABRICĂ** No. 383. 1-10.

Prânz 20 Lei
Cină 14 Lei
 cu pâine după listă.
Vineri: Ciorbă de pește
Sâmbătă Tocană de porc
 Aceleași abonamente săptămânal 200 lei
 Căfea fină, lei 6. — Separeuri — Băutur-
 rile s'au estinit. *Muzică țigănească*
concertează până dimineață la
Restaurantul „București“
 Arad, Piața Avram Iancu 10
 Proprietar **TRAIAN CRISTEA.**

Primăria Comunelor Galșa-Măsca.
Nr. 2102/1931.

Publicațiune.

Primăriile comunelor Galșa-Măsca în conformitate cu Art. 88 și următorii ai Legii Contabilității Publice, în localul Notariatului cercual Galșa, în ziua de 18 Decembrie 1931 ora 10 a. m. vor ținea li-citație publică orală cu termen scurt, pentru darea în întreprindere a că-răușilor comunale pe anul 1932, Galșa, la 10 Noiembrie 1931.

Primăria

(roman) de: T. Cristiea

— Eu am cunoscut pe un general român — rosti un colonel care avea fața shărcită de prea mult briciu — pe vremea când urmam Școala de Stat major din Berlin. Era unul lung și desirat. Pe atunci și el și eu, locotenenți. Fusese trimis ca cel mai bun ofițer din țara lui. Ei bine, la noi părea mărginit rău camaradul. Se bâlbăia la răspunsuri ca un elev de liceu și zimbea acru dulceag, cu un zimbet de neputincios, incapabil să priceapă cea mai elementară chestiune de strategie. Abia trecuseră însă câteva luni, timp cât i-a trebuit omului să învețe bine limba școlii și unde nu s-a pus omul pe treabă, de se cruceau camarazii de unde atâta logică și pricepere în căpățina valahului. Iată de ce, cred eu, că țara aceasta va juca încă un rol important în concertul european. E tinăra și plină de vâjșoie, dar îi lipsește încă o conducere cinstită; îi lipsește ceea ce s'ar chema forța morală a conducerii de Stat.

— Povestea își are tălcul

ei; — interveni un altul — eu am stat în România ca reprezentantul unei sucursale berlineze și confirm cele spuse de către domnul colonel. Țara aceasta este un haos de contraste, cu adevărat balcanice. Vezi, de pildă, un cerșitor de stradă strângând ban cu ban din vânzarea zarzavaturilor și ajungând să-și ridice pe calea aceasta un palat și vezi țărăș bogătașii de vișă veche aruncând banul cu un dispreț revoltător, până la cea mai ticăloasă pogorâre. Între aceste două tipuri, intermediar nu există. Câteva partide politice își schimbă între ele conducerea țării și se împacă binișor să-și împartă veniturile fără nici o grijă pentru țară și contribuabili. Armata, în realitate, nu-i decât o biată poliție bolnavă care se sfășie pe sine însăși în măsura în care se perindă la conducerea ei grupul de generali ai unuia sau altuia partid politic...

Voicu se întoarce cu fața spre peretele vagonului și încercă să doarmă. Era scârbit de multe și ar fi vrut să nu

mai audă nimic ce i-ar fi putut micșora încrederea în oastea românească. Intendentul dela Odessa trebuia să se șteargă din amintirea lui așa ca un vis urât. Iar aprecierile nemților despre România nu puteau fi juste, căci altfel era de neînțeles ce căutau acești viteji tentoni într'un vagon de prizonieri îndrumați spre Siberia.

— Cehii au format o legiune de voluntari din toți prizonierii aflați în Rusia și acum s'au organizat în trupe active și trupe asa numite de întreținere. Unii lucrează în fabrici împrăștiati în toată Rusia, ca ceilalți să poată face instrucție militară. Valahii au constituit și ei o astfel de legiune în Kiew..

(Va urma).

(Va urma).

**Citiți și răspândiți
ziarul „ARADUL”.**

INFORMAȚIUNI.

Comitetul școlii normale de fete roagă pe toți părinții elevelor să ia parte la Adunarea Generală ce se va ține în localul școlii Dumitrică 22 c. ora 10 dim. pentru votarea bugetului pe 1932.

Dacă membri nuse vor prezenta în numărul cerut de statute — Adunarea se va amâna pentru Duminică 29 c. la aceeași ora.

Dr. Teodor Pap Decapul Baroului a convocat pe membrii tagmelor profesioniștii intelectuale avocați, medici, arhitecți pe Mercuri 18 Noembrie 1931, la o consfătuire pentru a lua măsuri pentru micșorarea impozitului proporțional.

D. Ing. Tripa directorul Uzinelor comunale — apă și gaz — a plecat în străinătate, pentru a studia la fața locului instalațiunile de apă a marelor centre europene, în vederea amenajării instalațiunilor locale.

Individul Repas Ioan din comuna Comăuș în noaptea de 8-XI venind din comuna Cermeiu dela țarg și trecând pe lângă conacul locuitorului Cismaș Pavel din comuna Gorbă, a furat 39 găște pe cari le-a dus în Sicula unde au fost aflate iar hoțul arestat.

Accident mortal. Locuitorul Nicolae Rădac din comuna Câmp jud. Bihor mergând în pădurea comunei Milova să taie lemne, un lemn a căzut peste el omorându-l pe loc.

Deces. Vineri a încetat din viață D-na Matilda Givulescu soția D-lui Traian Givulescu director școlar în Grădiște. Transmitem îndureratei familii sincerile noastre condoleanțe.

Programul cinematografeilor.

CENTRAL. 16 Noembrie: iresistibilă și delicioasa comedie: INFIDELUL ECKHARDT, cu artiștii de renume mondial: RALPH A. ROBERT, LUCIE ENGLISH, LISSA ARNA, FRITZ SCHULZ ANNIE MARKART, PAUL HÖRBEIGER. Părțile muzicale sunt executate de neîntrecuta orchestră a lui BELA DAJOS.

Dela 17—19 Noembrie: UN VIS DE DRAGOSTE, cu GRETEL THEIMER, LUCIE ENGLISH, SIEGFRIED ARNO, KAROL IÓKEN MUZICA DE SCHUBERT.

SELECT dela 16—18 Noembrie, epocalul film DESONORATA, cu celebra vedetă MARILENE DIETRICH. În rolul principal bărbătesc neuitatul VICTOR MC. LAGLEN. Regia: soțul Marilenei Dietrich JOSEF VON STERNBERG.

GRĂDIȘTE: 18—19 Noembrie: PRIMUL LA DREAPTA hilarantă comedie cu celebra OSSA OSVALDA.

Concerte. Sâmbătă 14 Nov. soc. T. A. „St. Gheorghe din Micălaça a aranjat o petrecere foarte reușită, deosemena și în Grădiște Soc. muncitorilor români din Arad și jur a aranjat o serbare. Venitul e destinat pentru înțărirea fondului de existență a societăților.

Inchiderea cinematografului Elite. În ședința comisiei interimare, ținută Sâmbătă, comisia de raționalizare a cinematografeilor, și-a citit raportul. Atât Central cât și Select, nu numai că și acopăr cheltuielile de regie, dar ajută, în cea mai mare parte la amortizarea datorieiilor contractate odată cu luarea în exploatare a cinematografeilor, de către Primărie. Comisia însă, propune ca cinematograful Elite, din cauza imposibilității de a-l încălzi, peste iarnă, să fie închis în timpul iernii. Din cauza nerentabilității sale — nu și acopere decât cheltuielile de regie — la acest cinematograful nu vor avea loc reprezentații în timpul cât va fi deschis, decât Duminică și în sărbători. Celelalte cinematografe — Grădiște și Gai — vor fi menținute, ca și până acum.

Pe de altă parte, Primăria intenționează redeschiderea vechiului cinematograful Elisabeta, din calea Șaguna, dacă proprietarul imobilului, va permite amenajarea sălii și mai ales, dacă se va ajunge la o înțelegere cu el.

Ujlskiy Petru șofer la d. Dr. Maria primveterinar județean a lovit în ziua de 15 XI pe la ora 9 pe calea Radnei calul D-lui Leptic Mortin din Panatul nou.

Societatea de dansuri românești „Hora” anunță pe toți intelectuali români din Arad, că obișnuitele serate, au loc în fiecare Joi seara la orele 9, la Cercul Românesc, din Palatul Teatrului.

Știri externe.

Pentru șomerii din America.

În America, comitetul pentru ajutorarea șomerilor a strâns un fond de 190 mil. dolari, ca să se pună încă în ajutorul celor fără de lucru, în decursul acestei luni.

Liga Națiunilor.

a fost convocată pentru ziua de 16 Noembrie a. c. Ea va avea loc la Paris și se va ocupa cu conflictul dintre China și Japonia. Acest stat din urmă a amenințat cu retragerea Japonia pretinde ca China să respecte angajamentul ei de ordin financiar, față de statul japonez.

Rusia sovietică și acțiunea Japoniei.

Presa sovietică din Moscova urmărește cu mare încordare, acțiunea militară a Japoniei în Extremul Orient. Cu ocazia procesiunii pentru aniversarea revoluției bolșevice dela 7 Noem. s'au observat placcarde cu inscripțiuni anti-japoneze. Rusia sovietică își vede zădărnici acțiunea ei de bolșevizare și de supremație politică în China și în regiunea Manchuriei. De aici trăscură cercurilor dela Moscova și pregătirile de război ale armatelor roșii. Situația din Extremul Orient prezintă o deosebită gravitate prin interesele mari ale statelor care sunt în joc.

Banca „Albina” din Sibiu dispune de credit nelimitat la Banca Națională.

Enervarea produsă între rândurile tuturor deponenților, dela toate băncile pe urma crăhurilor bancare din capitală, s'a extins și asupra unei părți a deponenților vechi băncii ardelen „Albina” din Sibiu, care este în același timp și cea mai mare și mai solidă bancă din Ardeal. Aceasta enervare a crescut, când Direcțiunea centrală din Sibiu a publicat prin „Monitorul Oficial” un mare aviz, în care arată, că în ce măsură onorează cererile de numărare ale deponenților. Acel aviz era rău înțeles, ori de fapt el nu voia să fie decât o măsură excepțională chibzuită de conducătorii băncii, în vremurile excepționale de azi. A fost destul însă, ca cei fricoși, cei bănuitori, cei neîncredători în ziua de mâine, să se întrecă în povestiri lugubre.

Banca Națională, în înțelepciunea conducerii căreia cu toții trebuie să avem încredere, a intervenit, punând la dispoziția băncii „Albina” credite nelimitate de reescont. Este o măsură de ajutor binevenit, pe care însă Banca Națională, nu le-a acordat până azi nici unei bănci. Acest fapt este însă aprecierea activității acestei bănci, și este dovada încrederii absolute a Băncii Naționale, în conducerea băncii „Albina”. De aceea suntem siguri, că știrea va avea un efect bun pretutindeni, și va servi pentru liniștirea deponenților băncii, care are succese aproape în toate orașele de dincoace de Carpați: Brașov, Tg. Mureș, Cluj, Timișoara, Lugoj, Mediaș, etc. și București. Noi transmitem cu bucurie aceasta veste citorilor noștri.

Vizita d-lui Ministru Șişesti la Uzinele „Astra”

Dl. Ministru al Agriculturii Ionescu-Şişesti a vizitat joi 12 crt. uzinele „Astra” din localitate, însoțit fiind de Domnii: Prefect al județului Dr. Șerban, Primar Dr. C. Radu, Senator Păr. Dr. Botiș, Deputații Ing. Șerbănescu, și A. Crișan, Dr. Lazăr, Insp. Manolescu, Popescu, dir. Cabinetului ministrului, dl Perian, N. Popescu Dir. Camerei Agricole.

Domnul Ministru a fost întâmpinat de directorii uzinelor Domnii: E. Șapira L. Vigyazo. A. Gorgos și a vizitat atelierul.

le principale ale uzinelor: atelierile pentru fabricarea vagoanelor, cele pentru locomotive, fabrica de poduri, fabrica de arcuri, fabrica de butoaie de fier, cum și laboratorul de încercări.

Domnul Ministru și însoțitorii săi au admirat instalațiile moderne; ca și frumoasele lucrări ale fabricii. Domnia-Sa s'a interesat în mod deosebit de lucrările actuale și de chestiunea șomajului la marea uzină din orașul nostru.

O Școală într'adevăr de model.

Apocope zilnic auzim în conversațiile părinților exprimându-se nedumeriri și nemulțumiri, cu privire la planul de învățământ, atât de încărcat, cu privire la cărțile didactice, dintre cari prea multe sunt făcute în pripă și umitor de superficiale. — În unele locuri am auzit exprimându-se dorința de a se forma o asociație a părinților pentru ocrotirea copiilor de școală, transformați în material de experiență pe seama celor mai opuse programe de învățământ. De fapt auzim azi vorbindu-se atât de raționalizarea, și deși este posibilă și raționalizarea alegerii carierilor și a însuși învățământului. discuțiile au rămas în domeniul teoriilor și nu s'a trecut pe teren practic, cu toate că necesitatea realizării practice este atât de simțită.

Aceasta problemă este foarte delicată, deoparte pentru că din nenumărate motive nu se poate scrie, într'un ziar cetit de toată lumea tot, ce ar trebui pus în discuție; de altă parte pentru că am văzut, cu câtă înverșunare s'a apărut școala de vechiu sistem, împotriva intențiilor salvatoare dar pentru multă lume prea avansate, ale marelui dascăl al neamului, care e dl. Nicolae Iorga. — ca părinții, cari văd primejdia, să o poată preveni totdeauna; câtă părinți vedem făcându-și propunerile pe șoptite, pentru că...

Dacă nu putem critica tot ce e rău, putem însă spune tot ce e bine acolo unde găsim. Și e cazul, când vorbim de școala primară model, depe lângă Școala Normală de fete din Arad, de sub direcția Dnei Laugier.

Părinții, cari au copii la această școală, trebuie să rămână încântați de felul inteligent și atât de variat, cum sunt instruite odraslele lor la această școală. Dșoara Măndru face cinst deosebită învățământului românesc, cu munca atât de conștiincioasă și rodnică, ce deașoara la această școală. Minoritarii noștri dau cu predilecție copiii lor la această școală primară, care are născută până aci în orașul nostru. lată o muncă spornică, ce face servicii reale românismului. Minoritarii își aduc aici copii, pesiliți de nimeni, numai cu gândul de a le da o instrucție temeinică. Dacă toate școlile românești și-ar ști afirma superioritatea în același grad, minoritarii noștri, ar preferi școlile românești față de ale lor, și astfel învățarea limbii românești, și progresele culturale românești, ar curgeri prin liberă concurență teren tot mai mare. Nu s'ar întâmpla ca după terminarea școlii primare, a Dșoarei Măndru, copiii minoritarii să se reîntoarcă la școlile secundare minoritare.

Urmăriți cu atențiune activitatea acestei școli, și veți rămâne foarte mulțumiți, veți fi chiar mândri de asemenea școală.

Verax.

Jocurile noastre

Seria 8 a.

1. Cuvinte încrucișate de D. Ardeleanu, Peciș

1	2	3	4	5	6	7	8
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							

Orizontal: 1. Rudenie pralianța. 10. Ce poate să-și mearse volumul. 11. Suprimări (fig.). Dedată. 13. Carte de joc. 14. șezământ filarmonic (a—e). Suferință (fig.). 17. Insemnat. Lege votată (dar și înverzată). „Tifan” fără extremități. 21. sonate. 23. Întârziat. 25. măsură (femenin).

Vertical: 1. Amăgită. 2. năm prea subtil. 3. Nemărg. 4. Viziune gigantică. 5. înverzată. Mold. 6. Puțin înălbăvârsă. 7. Postav gros. 8. Atiranic. 9. Regină, stritoare. 10. tistă română. 16. Nucă mică. Fluviu în Spania și Portugalia. Cadou. 24. Monedă Română.

2. Joc în patrat

Mnerie T. C.

1	2	3	4	5	6
1					
2					
3					
4					
5					
6					

Orizontal: 1. Întâmplare nată și plină de peripeții din Provincie a Spaniei. 3. Intrare în textul unei opere. 4. Sursă unei mănăstiri de călugări. 5. cată de metal, bătută din tate suverană, servind ca purpurii.

Vertical: la fel.

3. Enigmă.

Nicu Minea

Un uii domnitor al Muz dintr'un motiv oarecare, i s'au putat un picior. Și atunci observat că e identic cu părat român (+3883). Ce scele două persoane istorice.

Poșta jocurilor

T. Vidranul. Vi s'a mai puns. „Romburile” au în Deci nepublicabile.

Constantinescu Gh. M. blică. La „cuvintele încrucișate” se vor face mici modificări ceea ce privește semnificativitatea imitați pe „Rebus et Co.” de „Larousse”. În viitor se publica jocuri cu atâtea din acel dicționar.

N. B. Cu această serie chee primul nostru concurs curi. Deslegările se primesc la 25 Nov. a. c. Să fie o singură pagină a sărbătorii însoțite de cupoanele din să fie iscălite cu adevărat.

Cupon pentru jocuri No. 3.

Înainte de a cumpăra neapărat să priviți vitrina Pe terasă via-à-via de cafea